

RECENZJA

recenzję sporządzono w związku z postępowaniem habilitacyjnym dr Ewy Doleżyńskiej-Sewerniak, prowadzonym w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki piękne i konserwacja dzieł sztuki, na podstawie uchwały nr 16 Rady Dyscypliny Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 17.03.2026 r.

PODSTAWA FORMALNA

Podstawę opracowania stanowiły: 1. wniosek z dnia 24.II.2025 r. o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, 2. dane Wnioskodawczyni, 3. kopia dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora w dziedzinie nauk humanistycznych w zakresie nauk o sztuce, 4. autoreferat, 5. wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, 6. wykaz publikacji wraz z analizą bibliometryczną, 7. dokumentacja wybranych osiągnięć (w tym m.in. wybrane fotografie z przebiegu prac konserwatorskich, kopie dokumentów potwierdzających osiągnięcia, czy też kopie publikacji), 8. uzupełnienie - omówienie wybranych realizacji konserwatorskich.

Jako osiągnięcie habilitacyjne przedstawiono: dwutomową monografię:

- E. Doleżyńska-Sewerniak, *Warsztat artysty malarza w XVIII stuleciu na przykładzie dzieł Szymona Czechowicza (1689–1775) oraz twórców jego kręgu*, Toruń 2023, ss. 516;
- E. Doleżyńska-Sewerniak, *Warsztat artysty malarza w XVIII wieku na przykładzie dzieł Szymona Czechowicza (1689–1775) oraz twórców jego kręgu. Prace mistrza i jego uczniów w świetle interdyscyplinarnych badań. Katalog*, Toruń 2025, ss. 621.

Zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 2 oraz art. 220 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, zasadniczy przedmiot oceny w niniejszym postępowaniu stanowi wskazane przez Habilitantkę osiągnięcie habilitacyjne, tj. dwutomowa monografia.

INFORMACJE O HABILITANTCE

I. Przebieg pracy naukowej, artystycznej i zawodowej

Ewa Doleżyńska-Sewerniak ukończyła studia na kierunku konserwacja malarstwa i rzeźby polichromowanej na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu (1996–2002), uzyskując dyplom magistra sztuki, wyróżniony przez Radę Naukową Instytutu Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa oraz Rektora UMK. Studia doktoranckie odbywała w latach 2002–2006 w Zakładzie Technologii i Technik Malarskich WSP UMK. Stopień doktora nauk o sztuce uzyskała w 2007 r. na podstawie rozprawy *Materiały malarskie i technika w twórczości Aleksandra Gierymskiego*, przygotowanej pod kierunkiem prof. Józefa Flika. Opublikowana rozprawa została następnie wyróżniona w konkursie Generalnego Konserwatora Zabytków i Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków. W 2013 r. ukończyła także studia podyplomowe „Ochrona dziedzictwa kulturowego – miasto historyczne” na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Przebieg pracy zawodowej obejmował zatrudnienie i współpracę z kilkoma ośrodkami akademickimi: Wyższą Szkołą Gospodarki w

Bydgoszczy (2007–2009), Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (2009–2014), Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu (2014–2016, ponownie od 2016), a także Akademią Sztuk Pięknych w Gdańsku (2015–2016). Od 2019 r. Habilitantka zatrudniona jest na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Katedrze Historii Sztuki XX wieku w Europie Środkowej i na Emigracji.

2. Informacja o spełnieniu przez kandydata kryterium dotyczącego wykazania się istotną aktywnością naukową lub artystyczną

Pani dr Ewa Doleżyńska-Sewerniak w autoreferacie pisze: „*Z całej palety działań konserwatorskich to właśnie badania interdyscyplinarne (...) pasjonują mnie najbardziej*”. Nadmieniam również: „*Wyspecjalizowałam się zarówno w badaniach poprzedzających konserwację i restaurację obiektów architektury, jak i w takich, które mają na celu rozpoznanie warsztatu konkretnych artystów malarzy*”. Śledząc przebieg kariery zawodowej oraz dorobek naukowy Kandydatki można zauważyć wyraźną obecność wskazanych przez nią obszarów badawczych. Już w okresie studiów doktoranckich Habilitantka prowadziła działalność badawczą koncentrującą się przede wszystkim wokół warsztatu Aleksandra Gierymskiego. W latach 2004–2006 kierowała grantem KBN pt. *Zagadnienia techniki i technologii malarstwa Aleksandra Gierymskiego*, którego rezultaty stały się podstawą rozprawy doktorskiej – szczegółowego opracowania, w którym kompleksowo analizowano ponad 40 dzieł artysty. Do publikacji wybrano 32 najbardziej reprezentatywne obrazy. Praca obejmowała badania techniki i technologii malarskiej, w tym analizy w światłach analitycznych, badania mikroskopowe oraz fizykochemiczne analizy pigmentów i spoiw, połączone z analizą warsztatu malarskiego i stanu zachowania dzieł. Równolegle Habilitantka uczestniczyła w pracach zespołu badawczego zajmującego się zagadnieniami konserwatorskimi i technologicznymi związanymi z twórczością Xawerego Dunikowskiego.

W kolejnych latach dr Ewa Doleżyńska-Sewerniak kontynuowała badania dotyczące technologii i warsztatu malarskiego wybranych artystów, realizowane według zbliżonego modelu metodologicznego, obejmującego badania interdyscyplinarne oraz instrumentalne analizy materiałów malarskich. Początkowo dotyczyły one twórczości Józefa Szermentowskiego i prowadzone były na grupie około 40 prac reprezentujących różne etapy twórczości artysty. W 2012 r. kierowała grantem UKW w Bydgoszczy pt. *Zagadnienia techniki i technologii malarstwa Józefa Szermentowskiego*, a wyniki badań prezentowała w publikacjach i wystąpieniach konferencyjnych poświęconych m.in. rysunkowi wstępnemu oraz podłożom malarskim w twórczości artysty.

W latach 2014–2019 uczestniczyła w badaniach dotyczących twórczości Rafała Hadziewicza, realizowanych we współpracy z Laboratorium Analiz i Nieniszczących Badań Obiektów Zabytkowych (LANBOZ) oraz Muzeami Narodowymi w Krakowie i w Kielcach. Badania obejmowały analizę palety i technologii malarskiej artysty z wykorzystaniem metod instrumentalnych (m.in. IRFC, XRF, FTIR, RS, SEM-EDS). Badania obejmowały 42 obrazy olejne, z których 26 poddano szczegółowym analizom. Wyniki prezentowane były na konferencjach oraz opublikowane w czasopiśmie w tym m.in. na łamach „Journal of Cultural Heritage”.

W tym samym czasie Habilitantka podjęła się rozległych badań nad problematyką warsztatu malarskiego XVIII-wiecznych twórców, koncentrując się przede wszystkim na twórczości Szymona Czechowicza i artystach z jego warsztatu. Najpełniejszym rozwinięciem tego nurtu badań stały się realizowane w latach 2014–2017 analizy dotyczące warsztatu Szymona

Czechowicza, stanowiące podstawę osiągnięcia habilitacyjnego, omówionego szerzej w dalszej części recenzji. W autoreferacie Habilitantka wspomina również o badaniach warsztatów Władysława Ślewińskiego i Olgi Boznańskiej, jednak w przedstawionej dokumentacji dorobku nie udało się odnaleźć rezultatów badań dotyczących tych artystów.

Podsumowując ten obszar działalności badawczej należy zwrócić uwagę na kilka istotnych aspektów. Przede wszystkim badania dotyczące technologii i warsztatu malarskiego poszczególnych artystów opierały się każdorazowo na stosunkowo rozległym i starannie dobranym materiale badawczym. Ten, konsekwentnie realizowany sposób prowadzenia badań pozwalał na budowanie szerszej bazy porównawczej oraz formułowanie uogólnionych wniosków odnoszących się do określonych zjawisk technologicznych i praktyki warsztatowej artystów.

Można również zauważyć stosunkowo konsekwentny model metodologiczny, łączący analizę historyczno-artystyczną z badaniami technologii malarskiej wykorzystującymi metody instrumentalne. W poszczególnych projektach inaczej rozkładały się akcenty badawcze. Od zagadnień związanych z technologią podobrazia, po analizę podrysów i praktyki malarskiej artysty. Jednak podstawowe założenia metodologiczne pozostawały w dużej mierze stałe.

Na uwagę zasługuje również organizacyjny wymiar prowadzonych badań, wymagających współpracy z licznymi instytucjami muzealnymi i badawczymi oraz dostępu do rozproszonych obiektów znajdujących się m.in. w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie, Kielcach i Wrocławiu oraz Lwowskiej Galerii Sztuki. Działalność ta wymagała nie tylko kompetencji merytorycznych, ale również umiejętności organizacyjnych i systematycznego gromadzenia materiału badawczego, a także koordynowania współpracy między muzeami, laboratoriami analitycznymi i ośrodkami akademickimi w ramach realizowanych projektów badawczych i grantów.

Istotnym elementem działalności badawczej Habilitantki pozostaje również osobisty udział w realizacji badań nieinwazyjnych i dokumentacyjnych. Z przedstawionego dorobku wynika, że wykonywała m.in. analizy z wykorzystaniem światła UV, bliskiej podczerwieni (IR) oraz obrazowania w technice fałszywych kolorów (IRFC). Doświadczenia te wykorzystywała również przy badaniach pojedynczych obiektów realizowanych w ramach ekspertyz zlecanych m.in. przez ASP w Warszawie, Muzeum Pałac w Wilanowie, Muzeum Zamkowe w Malborku oraz prokuraturę w Krakowie.

Równolegle Habilitantka rozwijała działalność związaną z badaniami architektury oraz historycznych dekoracji i nawarstwień malarskich, zajmującymi istotne miejsce w jej praktyce konserwatorskiej. W autoreferacie wskazuje na wykonanie od 2007 roku kilkuset (w wykazie prezentuje wybrane 30 dokumentacji) badań kolorystyki, wystroju plastycznego obiektów architektury oraz programów prac konserwatorskich – głównie do kamienic, budynków użyteczności publicznej, sakralnych i rezydencjonalnych (w około 24 miejscowościach). Działania te świadczą przede wszystkim o rozległym doświadczeniu w zakresie badań identyfikacyjnych i stratygraficznych. Również w tym przypadku działalność konserwatorska stała się dla Habilitantki punktem wyjścia do systematyzowania wiedzy i publikowania (opracowania poświęcone historycznej kolorystyce fasad, klatek schodowych i stolarki architektonicznej zabytkowych budynków Warmii i Mazur), które jak każde systematyzujące działania uważam za cenne.

Uzupełniona w toku postępowania dokumentacja dorobku konserwatorskiego Habilitantki pozwala na jego pełniejszą ocenę. Szczegółowo omówiono w niej 19 realizacji wykonanych po uzyskaniu stopnia doktora, obejmujących obiekty o zróżnicowanej technologii i problematyce konserwatorskiej, w tym m.in. malowidła ściennie (co najmniej sześć realizacji, w tym transfery malowideł ściennych), malarstwo sztalugowe (około dwunastu realizacji), a także rzeźbę polichromowaną oraz elementy wyposażenia kościołów, takie jak feretrony, konfesjonały, ławy kolatorskie czy chorągwie nagrobne. Przedstawione materiały potwierdzają znaczące doświadczenie praktyczne Habilitantki, obejmujące zarówno samodzielne prowadzenie prac konserwatorskich, jak i kierowanie zespołami wykonawczymi. Dorobek ten stanowi ważne dopełnienie zasadniczego nurtu zainteresowań naukowych dr Ewy Doleżyńskiej-Sewerniak.

3. Informacja o liczbie publikacji naukowych, monografii, rozdziałów w monografiach autorstwa lub współautorstwa kandydata, udziałów w konferencjach, recenzowanych pracach naukowych

Po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka opublikowała 13 rozdziałów w monografiach naukowych, w większości stanowiących publikacje pokonferencyjne, w tym zamieszczane również w tomach współredagowanych przez Autorkę (4 tomy) oraz 15 artykułów naukowych. Część publikacji ukazała się w czasopismach o zasięgu międzynarodowym i indeksowanych bazach naukowych, m.in. „Journal of Cultural Heritage”, „Color Research and Application”, „Spectroscopy Letters” czy „Conservation Science in Cultural Heritage”, obok krajowych czasopism specjalistycznych, takich jak „Ochrona Zabytków”, „Wiadomości Konserwatorskie”, „Opuscula Musealia” czy „Acta Universitatis Nicolai Copernici”.

Po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka uczestniczyła łącznie w około 27 konferencjach krajowych (18) i międzynarodowych (9), prezentując 43 wystąpienia konferencyjne, w tym 19 referatów oraz 24 postery. Wykaz obejmuje również udział w konferencjach organizowanych we współpracy z instytucjami zagranicznymi i krajowymi, m.in. Narodowym Centrum Naukowo-Badawczym Ukrainy oraz Biurem Stołecznego Konserwatora Zabytków. Warto zauważyć, że podczas części konferencji, zwłaszcza poświęconych twórczości Szymona Czechowicza,

Po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka wykonała 8 recenzji wydawniczych publikacji naukowych, w tym 5 dla krajowych czasopism i wydawnictw specjalistycznych oraz 3 dla czasopism międzynarodowych („Color Research and Application”, „Studies in Conservation”, „Heritage Science”).

4. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę kandydata do stopnia doktora habilitowanego

Przedstawiona aktywność dydaktyczna świadczy o dużej zdolności funkcjonowania w zróżnicowanych środowiskach akademickich. Prowadzone przez Habilitantkę zajęcia obejmowały szeroki zakres zagadnień — od ochrony zabytków i konserwacji architektury, po muzealnictwo, fotografię dokumentalną czy techniki sztuk plastycznych, co wskazuje na znaczną elastyczność kompetencyjną. W dokumentacji zabrakło bardziej szczegółowych informacji dotyczących charakteru prowadzonych zajęć, zakresu samodzielności dydaktycznej Habilitantki czy ewentualnej odpowiedzialności za autorskie programy nauczania. Podobnie w przypadku recenzji prac licencjackich i magisterskich, nie podano liczby, ani tematyki recenzowanych prac.

Istotnym elementem aktywności organizacyjnej Habilitantki pozostaje udział w komitetach naukowych i organizacyjnych konferencji naukowych. Po doktoracie uczestniczyła w organizacji 6 konferencji, w tym 1 międzynarodowej i 5 krajowych, najczęściej jako pomysłodawczyni i główna organizatorka. Na podkreślenie zasługuje zwłaszcza cykliczna konferencja „Wokół zagadnień warsztatu artysty: malarza, rzeźbiarza, architekta...”, zorganizowana dotychczas w 4 edycjach (2017, 2019, 2022, 2024), pozostająca w ścisłym związku z głównym nurtem zainteresowań badawczych Habilitantki, której efektem były publikacje pokonferencyjne, współredagowane przez Panią dr Ewę Doleżyńską-Sewerniak.

Na uwagę zasługuje również skuteczność Habilitantki w pozyskiwaniu środków na działalność badawczą, czego wyrazem jest kierowanie projektami finansowanymi przez Narodowe Centrum Nauki oraz udział w przedsięwzięciach wspieranych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i inne programy badawcze związane z dziedzictwem kulturowym.

Habilitantka podejmowała również działania popularyzatorskie związane z głównymi obszarami swoich zainteresowań, organizując wykłady i spotkania w ramach festiwali nauki, dni otwartych oraz wydarzeń realizowanych w ośrodkach akademickich, z którymi współpracowała. Przedstawiony dorobek naukowy i artystyczny dr Ewy Doleżyńskiej-Sewerniak, uzupełniony aktywnością organizacyjną Kandydatki, pozwala jednoznacznie stwierdzić, że Kandydatka spełnia ustawowy wymóg „wykazywania się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej” (art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce).

OCENA OSIĄGNIĘCIA HABILITACYJNEGO

Jako osiągnięcie naukowe, zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Habilitantka przedstawiła dwutomową monografię naukową, której pełne dane bibliograficzne przywołano we wstępie niniejszej recenzji. Opracowanie zostało wydane nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, ujętego w wykazie wydawnictw spełniających wymogi określone w ustawie. Przedstawiona publikacja ma charakter obszernego studium poświęconego zagadnieniom warsztatu malarskiego XVIII wieku, ze szczególnym uwzględnieniem twórczości Szymona Czechowicza oraz artystów związanych z jego kręgiem. Spójność obu tomów została wyraźnie podkreślona przez samą Autorkę, przy czym tom pierwszy ma charakter problemowo-analityczny (stanowi 516 stron., zawiera 326 ilustracji oraz 7 tabel), tom drugi stanowi katalog i dokumentację wybranych badań 50 dzieł Czechowicza oraz 8 obrazów artystów z jego warsztatu, m.in. Łukasza, Lucjana i Franciszka Smuglewiczów, Jana Bogumiła Plerscha, Baltazara Gołębiowskiego oraz Antoniego Dobrzeniewskiego (621 stron, 358 ilustracji według spisu, faktycznych zdjęć jest znacznie więcej, 72 tabele). W tomie pierwszym, zawierającym 11 zasadniczych rozdziałów oraz aneksy tabelaryczne, wykaz skrótów, bibliografię, spisy ilustracji i tabel, a także indeks osób i indeks topograficzny, Autorka, zgodnie z zasygnalizowaną w tytule intencją, podejmuje wieloaspektową analizę warsztatu malarskiego artystów XVIII wieku związanych z malarstwem sztalugowym. Osią przewodnią tych rozważań i podstawowym materiałem dowodowym pozostaje twórczość Szymona Czechowicza. Świadomie używam tego określenia, gdyż w wielu miejscach Autorka prowadzi rodzaj naukowego śledztwa, łącząc fakty i z pozoru odległe przesłanki, by ostatecznie stworzyć całościowy obraz poszczególnych zagadnień. W większości przypadków problematyka ta ukazywana jest w szerszej perspektywie europejskiej,

a całość rozważań oparta została na starannie dobranym materiale źródłowym, literaturze przedmiotu oraz wynikach badań konserwatorskich i analiz technologicznych.

Szymon Czechowicz, którego życie i twórczość zostały przedstawione we wstępie, ukazany jest w sposób mający uzasadnić wybór artysty jako głównego przedmiotu badań i osi narracyjnej całej pracy. Artysta był twórcą, który przeszedł typową dla osiemnastowiecznego malarza drogę edukacji i praktyki zawodowej, może więc stanowić reprezentatywny punkt odniesienia. Jednocześnie Autorka wyraźnie podkreśla, że choć Czechowicz nie odegrał większej roli w dziejach malarstwa europejskiego i pozostawał „jednym z wielu dobrych twórców”, to jego znaczenie dla sztuki polskiej XVIII wieku pozostaje nie do przecenienia.

Trzy kolejne rozdziały (2–4) stanowią bardzo ciekawą próbę przybliżenia takich zagadnień, jak kształcenie artystów w XVIII wieku, funkcjonowanie pracowni malarskich czy zaplecze materiałowe warsztatu malarskiego w Rzeczypospolitej. To właśnie w tych partiach pracy Autorka często musi oddalić się od samej postaci Czechowicza, by wykorzystując dane z wielu źródeł, przedstawić możliwie najbardziej prawdopodobny obraz realiów epoki. Zresztą sama Habilitantka nie stroni od określeń takich jak „prawdopodobny” czy „przypuszczalny”, wyraźnie zaznaczając ostrożność interpretacyjną. Autorka rekonstruuje europejski model edukacji artystycznej XVIII wieku. Dzięki pogłębionej analizie systemu nauczania w Akademii św. Łukasza pokazuje, w jaki sposób Czechowicz został ukształtowany przez akademicki model kształcenia oraz jak następnie próbował przenosić jego założenia na grunt Rzeczypospolitej. Podobnie w przypadku rozdziału poświęconego pracowni malarskiej, mimo braku bezpośrednich źródeł dotyczących atelier Czechowicza, Autorka podejmuje próbę odtworzenia jego organizacji, wyposażenia i metod pracy, opierając się m.in. na materiale ikonograficznym oraz analizach technologicznych dzieł. Konsekwentnie odnosi te ustalenia do dzieł artysty, próbując „wyśledzić” m.in. rodzaj używanych pędzli na podstawie ich duktu na obrazach czy zrekonstruować organizację pracy warsztatowej poprzez analizę kolejnych warstw technologicznych. W tych fragmentach wyraźnie ujawnia się sposób myślenia właściwy konserwatorowi. Cenię sobie rozdział poświęcony materiałom artystycznym i handlowi nimi w XVIII wiekowej Rzeczypospolitej. Autorka pokazuje nie tylko miejsca zakupu materiałów i ich dostępność, ale również przybliża codzienność funkcjonowania warsztatu malarskiego. Szczególnie interesująco wypada fragment dotyczący Warszawy jako centrum handlu materiałami artystycznymi. Ważną wartością tego rozdziału jest także szerokie wykorzystanie źródeł gospodarczych inwentarzy, rachunków i danych o cenach, które pozwalają odtworzyć realia pracy artysty XVIII wieku. W kolejnych rozdziałach Habilitantka prowadzi czytelnika przez kolejne zagadnienia, niemal jak przez warstwy stratygraficzne obrazu. Analizując je wieloaspektowo i wspierając się badaniami fizykochemicznymi, realizuje główne założenia pracy: *identyfikację materiałów stosowanych w warsztacie artysty oraz rekonstrukcję procesu twórczego i jego etapów*. Rozważania rozpoczyna od omówienia wstępnych etapów projektowych. Szeroko analizuje rysunek, jego typy, funkcje, materiały i narzędzia, konsekwentnie opierając wywód na wynikach badań technologicznych oraz obserwacjach konkretnych dzieł Czechowicza. W podobny sposób omawia rolę bozzetti i modelli, wykorzystując je również do rekonstrukcji procesu powstawania dzieł zamawianych. Następnie przechodzi do problematyki kompozycji, jej źródeł, sposobów konstruowania oraz mechanizmów powielania motywów i układów przedstawień. Kolejne partie pracy poświęcone zostały przygotowaniu podobrazia, od konstrukcji krosien, przez rodzaje płócien i gruntów, po specyfikę podłoży metalowych. Istotne pozostają rozważania

dotyczące gruntów, analizowanych jako ważny element budowania efektu malarskiego. Autorka pokazuje konsekwencję Czechowicza w stosowaniu rozwiązań wywodzących się z tradycji włoskiej. Niezwykle szczegółowo Habilitantka przeprowadza analizę warstw malarskich, pigmentów, spoiw, organizacji palety oraz sposobów budowania struktury obrazu. Fragmenty poświęcone opracowaniu poszczególnych elementów malarskich, takich jak karnacje, szaty, pejzaż czy architektura, mogą momentami wydawać się nadmiernie skrupulatne, czy też powtarzające się. Jeśli jednak zestawić te obserwacje z podstawowym założeniem pracy, jakim było stworzenie możliwie szerokiej bazy do analiz porównawczych i atrybucyjnych, taki poziom szczegółowości wydaje się w pełni uzasadniony. Całość zamykają rozważania nad problematyką atrybucji, sygnatur i datowania dzieł, stanowiące próbę uporządkowania i krytycznej weryfikacji dorobku przypisywanego Czechowiczowi. Tom pierwszy to kompletne niemal na każdym poziomie dzieło. Istotnym uzupełnieniem pozostaje tom drugi, zawierający szczegółowe informacje dotyczące omawianych i analizowanych w części pierwszej dzieł. Stanowi dokumentację przeprowadzonych badań, obejmującą wyniki analiz technologicznych, dokumentację fotograficzną oraz zestawienia materiałów zidentyfikowanych w badanych obiektach. Dzięki temu czytelnik otrzymuje możliwość prześledzenia materiału źródłowego, na którym oparto znaczną część wniosków formułowanych w tomie pierwszym, a zarazem pełniej dostrzega skalę przedsięwzięcia badawczego, obejmującego analizę licznych, rozproszonych obiektów oraz wykorzystanie szerokiego spektrum metod instrumentalnych. Szkoda jedynie, że nie zastosowano bezpośrednich odwołań między tekstem tomu pierwszego a pozycjami katalogowymi tomu drugiego, co mogłoby ułatwić korzystanie z publikacji.

Pani Doleżyńska-Sewerniak prowadzi narrację książki w sposób stylistycznie spójny i konsekwentny. Z recenzenckiego obowiązku warto jednak odnotować, że niektóre fragmenty oparte na wynikach badań instrumentalnych wyraźnie odbiegają od tej jednolitej narracji. Dotyczy to przede wszystkim partii poświęconych identyfikacji materiałów rysunkowych oraz datowaniu na podstawie składu izotopowego ołowiu. Są to zagadnienia merytorycznie istotne, jednak ich forma, zarówno pod względem sposobu prezentacji wyników (wykresy), jak i języka pozostaje bliższa publikacjom specjalistycznym niż pozostałym częściom monografii, także tym poświęconym analizom pigmentów czy spoiw warstw malarskich. Dla zachowania większej jednolitości stylistycznej korzystniejsze wydawałoby się bardziej syntetyczne omówienie tych zagadnień, przy jednoczesnym odesłaniu w przypisach do szczegółowych artykułów Autorki. Praca jest tak dopracowana i konsekwentnie prowadzona, że miejsca, w których ta konsekwencja zostaje zachwiana, stają się szczególnie widoczne. Powyższa uwaga w żaden sposób nie umniejsza znaczenia omawianych analiz, zwłaszcza badań izotopowych ołowiu, na które Habilitantka zwraca uwagę również w autoreferacie. Wpisują się one w rozwijany od wielu lat w Europie nurt badań archeometrycznych wykorzystujących zaawansowane techniki spektrometrii mas do analiz materiałów zabytkowych. Za cenne należy uznać zastosowanie tej metodologii w odniesieniu do malarstwa XVIII wieku oraz świadomość ograniczeń tej metody, podkreślana przez Autorkę samej monografii.

KONKLUZJA

Przedstawiona monografia stanowi rezultat imponujących pod względem skali, zakresu i konsekwencji badań. Autorka nie tylko porządkuje rozproszony stan wiedzy dotyczący warsztatu

Szymona Czechowicza i artystów jego kręgu, ale również wnosi szereg nowych ustaleń opartych na szeroko zakrojonych badaniach historycznych, technologicznych i konserwatorskich. Powstałe opracowanie ma charakter referencyjny i będzie stanowić istotny punkt odniesienia dla dalszych badań nad malarstwem XVIII wieku. Tego rodzaju kompleksowe opracowania warsztatu polskich malarzy, łączące syntezę historyczno-artystyczną z szeroko zakrojonymi badaniami technologicznymi i katalogiem analizowanych dzieł, mają w polskim piśmiennictwie charakter wyjątkowy. W mojej ocenie przedstawione osiągnięcie habilitacyjne stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny sztuki piękne i konserwacja dzieł sztuki.

Stwierdzam, że osiągnięcie habilitacyjne oraz pozostały dorobek naukowy Habilitantki spełniają wymagania określone w art. 219 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W związku z powyższym popieram wniosek o nadanie dr Ewie Doleżyńskiej-Sewerniak stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki piękne i konserwacja dzieł sztuki.

Kraków, dnia 10.06.2026